

Bruxelles, 25.9.2024.
COM(2024) 420 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Provedba Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025.

Težnja za ravnopravnosti LGBTIQ osoba

Trenutak je da mladoj generaciji pokažemo da možemo izgraditi kontinent na kojem možeš biti ono što jesi, voljeti koga želiš i biti ambiciozan koliko god želiš.

Ursula von der Leyen (predsjednica Europske komisije)

Govor o stanju Unije, 13. rujna 2023.

Europska komisija donijela je 12. studenog 2020. Strategiju o ravnopravnosti LGBTIQ osoba¹ za razdoblje 2020. – 2025.² To je prvi strateški okvir na razini EU-a za uklanjanje neravnopravnosti i prepreka s kojima se suočavaju LGBTIQ osobe. Strategija doprinosi izgradnji Unije ravnopravnosti³, a to je jedan od glavnih prioriteta Europske komisije, postavljen u političkim smjernicama predsjednice Ursule von der Leyen iz 2019. Strategija se temelji na viziji Europe u kojoj su ljudi ravnopravni u svojoj raznolikosti i u kojoj mogu slobodno živjeti bez obzira na svoju seksualnu orijentaciju, rodni identitet, rodno izražavanje ili spolna obilježja⁴. Dopunjuje postojeće i buduće inicijative za promicanje dimenzije ravnopravnosti u EU-u⁵ u svim područjima života i protiv svih osnova diskriminacije.

Otkad je Komisija donijela strategiju, društvena prihvaćenost LGBTIQ osoba u cijelom EU-u sve je bolja. Prema Posebnom istraživanju Eurobarometra o diskriminaciji u EU-u⁶ iz 2023., vjerojatnije je da će se Europljani u odnosu na 2019. sada osjećati ugodno ako je osoba s kojom rade lezbijka, homoseksualna ili biseksualna osoba (75 % ispitanika, što je povećanje za tri postotna boda) ili ako je jedno od njihove djece u istospolnoj vezi (59 %, što je povećanje od četiri postotna boda). Međutim, te su brojke niže kad je riječ o transrodnim i interseksualnim osobama.

Slično tome, rezultati trećeg istraživanja o LGBTIQ osobama⁷ Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) pokazuju da LGBTIQ osobe u svojem društvenom okruženju

¹ U toj su strategiji LGBTIQ osobe definirane kao: osobe koje privlače druge osobe istog spola (lezbijke i homoseksualci) ili obaju spolova (biseksualci), osobe čiji rodni identitet i/ili rodno izražavanje ne odgovaraju spolu koji im je dodijeljen pri rođenju (trans i nebinarne osobe), osobe koje su rođene sa spolnim obilježjima koja se ne uklapaju u uobičajenu definiciju muškog ili ženskog spola (interseksualne osobe) ili osobe čiji se identitet ne uklapa u binarnu klasifikaciju spola i/ili roda (*queer*).

² [Komunikacija Komisije „Unija ravnopravnosti: Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025.”](#), 12. studenog 2020., COM(2020) 698.

³ Ostale strategije za Uniju ravnopravnosti uključuju: Strategiju za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025. (COM(2020) 152), Strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma (COM(620) 2020), Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020. – 2025. (COM(2020) 565) i Strategiju o pravima osoba s invaliditetom (COM(2021) 101).

⁴ COM(2020) 698, str. 22.

⁵ Te inicijative uključuju: Strategiju EU-a za prava žrtava (COM(2020) 258), [Europski stup socijalnih prava](#), Strategiju EU-a o pravima djeteta (COM(2021) 142) i Strategiju EU-a za suzbijanje antisemitizma (COM(2021) 615).

⁶ *Posebno istraživanje Eurobarometra br. 535: [Diskriminacija u Europskoj uniji](#)* (travanj – svibanj 2023., QB6R.2).

⁷ FRA, [LGBTIQ at a crossroads: progress and challenges](#) (14. svibnja 2024.).

otvorenije iskazuju seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili spolna obilježja nego 2019. (52 %, povećanje od šest postotnih bodova), a taj je trend primjetniji među transrodnim, nebinarnim, rodno varijantnim i interseksualnim ispitanicima.

S druge strane, prema istraživanju FRA-e slučajeve diskriminacije, nasilja i uznemiravanja ispitanici često nisu prijavljivali, što je popraćeno nedostatkom povjerenja u vladu da se suprotstave predrasudama i netoleranciji. Svega četvrtina ispitanika (26 %) smatra da vlada njihove zemlje učinkovito suzbija predrasude i netoleranciju prema LGBTIQ osobama, znatno manje u usporedbi s rezultatima istraživanja iz 2019. (33 %).

Prema mišljenjima dionika s kojima se Komisija savjetovala za ovo izvješće, više je mržnje prema LGBTIQ osobama zbog proširenosti antirodnog diskursa i diskursa protiv LGBTIQ osoba. Istraživanje FRA-e⁸ potvrđuje da većina LGBTIQ osoba (63 %) na internetu često ili uvijek nailazi na izjave mržnje protiv LGBTIQ zajednice, pri čemu većina njih upućuje na LGBTIQ propagandu ili „rodnu ideologiju”. Posljedica toga je znatni porast broja slučajeva uznemiravanja motiviranog mržnjom, posebno usmjerenog na transrodne, nebinarne, rodno varijantne i interseksualne osobe.

Kako bi se pospješio angažman EU-a u borbi protiv mržnje u svim njezinim oblicima, među ostalim prema LGBTIQ osobama, Europska komisija i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku donijeli su u prosincu 2023. zajedničku komunikaciju naslovljenu „Nema mjesta za mržnju: Europa ujedinjena protiv mržnje”⁹.

U ovom se izvješću ocjenjuje praktična provedba aktualne Strategije. Analizira se razvoj situacije LGBTIQ osoba u EU-u, ostvareni napredak i područja koja traže više pozornosti kako bi se do 2025. Strategija provela u potpunosti. Izvješće sadržava i pregled razvoja situacije na nacionalnoj razini (uključujući, prema potrebi, nacionalne akcijske planove) i savjetovanja s glavnim dionicima.

Aktivnosti savjetovanja obuhvaćale su: i. poziv na očitovanje na portalu Iznosite svoje mišljenje¹⁰, ii. ciljana savjetovanja s 43 dionika, uključujući države članice i LGBTIQ organizacije civilnog društva, iii. sastanak s krovnim LGBTIQ organizacijama u okviru redovitog dijaloga Komisije s civilnim društvom, iv. posebnu raspravu u podskupini za ravnopravnost LGBTIQ osoba^{11,12}.

⁸ Kao gore.

⁹ Zajednička komunikacija „Nema mjesta za mržnju: Europa ujedinjena protiv mržnje”, 6. prosinca 2023., JOIN(2023) 51.

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13927-Strategija-o-ravnopravnosti-LGBTIQ-osoba-2020-2025-preispitivanje-u-sredini-programskog-razdoblja_hr.

¹¹ Više informacija o podskupini za ravnopravnost LGBTIQ osoba dostupno je u poglavlju V.

¹² Više informacija o aktivnostima savjetovanja dostupno je u sažetom izvješću: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en.

Glavni je zaključak tih savjetovanja da je Strategija bila prekretnica u povećanju ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Europi. Ima jasan politički cilj zalaganja za ravnopravnost i pozitivno je utjecala na položaj LGBTIQ osoba u cijeloj Europi.^{13,14}

Ovo se izvješće temelji i na Izvješću o napretku provedbe Strategije¹⁵ iz 2023. i prati strukturu Strategije, uključujući završno poglavlje o ostvarivanju ciljeva strategije.

I) Suzbijanje diskriminacije LGBTIQ osoba

Iako još uvijek ima dosta diskriminacije LGBTIQ osoba, ona se polako smanjuje u cijelom EU-u. Prema istraživanju FRA-e iz 2023. 36 % ispitanika osjećalo se diskriminirano u svakodnevnom životu u godini koja je prethodila istraživanju, dok ih je 2019. bilo 42 %. Međutim, transrodne i interseksualne osobe i dalje doživljavaju najviše diskriminacije.

Rezultati savjetovanja provedenog prije ovog izvješća potvrdili su da bi Komisija trebala nastaviti poticati države članice da osiguraju pravnu zaštitu od diskriminacije na temelju seksualne orijentacije. Prema rezultatima trebalo bi iz različitih razloga proširiti zaštitu u glavnim područjima, uključujući rodni identitet ili izražavanje i spolna obilježja.

¹³ U veljači 2024. Europski parlament donio je [Rezoluciju o provedbi Strategije EU-a o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025.](#) (2023/2082(INI)). U Rezoluciji se pozdravlja Strategija i nedavno izvješće o napretku, a sve države članice pozvane su da donesu nacionalne akcijske planove i strategije za LGBTIQ osobe.

¹⁴ U svibnju 2024. 20 država članica potpisalo je [ministarsku izjavu](#) u kojoj su se zajedno s 12 zemalja koje nisu članice EU-a obvezale na suradnju s Europskom komisijom na budućoj obnovi Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba. Osim toga, 18 država članica i supredsjednici Međukluba Europskog parlamenta za LGBTI osobe potpisali su u svibnju 2024. [izjavu](#) u kojoj pozivaju Komisiju da za novi mandat pripremi novu strategiju za LGBTIQ osobe, uključujući odgovarajuće inicijative, ciljne mjere i politike te jasne ciljeve i pokazatelje za provedbu procjena učinka.

¹⁵ [Izvješće o napretku provedbe Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020. – 2025.](#)

Zahvaljujući direktivama 2024/1499¹⁶ i 2024/1500¹⁷ o utvrđivanju **obvezujućih standarda za tijela za jednakost** (tj. nacionalna tijela za potporu žrtvama diskriminacije) iz svibnja 2024. postignut je znatan napredak u suzbijanju diskriminacije LGBTIQ osoba. One su proširile nadležnost tijela za jednakost na diskriminaciju na temelju seksualne orijentacije pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja. Nastoji se osigurati da ta tijela mogu djelotvorno doprinijeti provedbi direktiva EU-a o jednakosti¹⁸ na temelju izvješća iz 2021. o primjeni Direktive o jednakosti pri zapošljavanju¹⁹.

Kako bi se premostile velike razlike u propisima EU-a o nediskriminaciji, donošenje **predložene direktive o jednakom postupanju**²⁰ ostaje prioritet Komisije. Direktiva bi proširila područje primjene pravne zaštite od diskriminacije na temelju seksualne orijentacije izvan područja zapošljavanja i obavljanja zanimanja, kako je trenutačno uređeno Direktivom o jednakosti pri zapošljavanju²¹. O prijedlogu se u Vijeću i dalje pregovara jer potrebna jednoglasnost još nije postignuta²².

Pravna zaštita od diskriminacije dodatno je ojačana radi suočavanja s izazovima novih tehnologija. U **Aktu o umjetnoj inteligenciji** iz lipnja 2024. zabranjuje se stavljanje u upotrebu sustava umjetne inteligencije koji koriste biometrijske podatke za kategorizaciju fizičkih osoba na temelju seksualne orijentacije²³.

Osim toga, Komisija je 2022. pokrenula kampanju #RightHereRightNow o Povelji EU-a o temeljnim pravima, s važnim porukama i vizualnim sadržajima o nediskriminaciji na temelju seksualne orijentacije. Upućuje na konkretne mehanizme pravne zaštite u svim državama članicama EU-a.

¹⁶ [Direktiva Vijeća \(EU\) 2024/1499 od 7. svibnja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo, jednakog postupanja u pitanjima zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga](#) (SL L, 2024/1499, 29.5.2024.)

¹⁷ [Direktiva \(EU\) 2024/1500 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada](#) (SL L, 2024/1500, 29.5.2024.).

¹⁸ Ti su propisi najavljeni i u Akcijskom planu EU-a za borbu protiv rasizma i Strateškom okviru EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma.

¹⁹ [Izvješće o primjeni Direktive Vijeća 2000/43/EZ \(„Direktiva o rasnoj jednakosti”\) i Direktive Vijeća 2000/78/EZ \(„Direktiva o jednakosti pri zapošljavanju”\), 19. ožujka 2021., COM\(2021\) 139.](#)

²⁰ [Prijedlog direktive Vijeća o provedbi načela jednakoga postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju](#), 2 srpnja 2008., COM(2008) 426.

²¹ [Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja](#) (SL L 303, 2.12.2000., str. 16.).

²² Posljednje izvješće o napretku iz lipnja 2024.: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9043-2023-INIT/hr/pdf>.

²³ [Uredba Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji \(Akt o umjetnoj inteligenciji\)](#) (SL L, 2024/1689, 12.7.2024.).

Komisija putem **platforme EU-a za povelje o raznolikosti**²⁴ potiče raznolikost i uključivost na radnom mjestu, što je ključno pitanje koje su dionici izdvojili tijekom savjetovanja. U okviru razmjene iskustava i dobre prakse putem platforme Komisija je 2021. organizirala dvije radionice o ravnopravnosti LGBTIQ osoba i uključivanju transrodnih i interseksualnih osoba.

Ured za raznolikost i uključivanje osnovan 2021. održava redoviti dijalog o osoblju Komisije sa sindikatima i udrugom osoblja Égalité²⁵ kako bi se u praksi provela preuzeta obveza za uključivo i nediskriminirajuće radno okruženje. U okviru **Akcijskog plana za raznolikost i uključivanje za razdoblje 2023. – 2024.**²⁶ Komisija također podupire i daje smjernice LGBTIQ osoblju, uključujući savjete te pravnu i administrativnu potporu.

U području zdravstva Komisija je poduzela mjere da se popune praznine u istraživanjima relevantnima za LGBTIQ osobe. Objavljen je poziv na podnošenje prijedloga o pristupu zdravstvenim uslugama i uslugama skrbi za osobe u ranjivom položaju²⁷ u **okviru programa rada Obzora Europa za razdoblje 2023. – 2024.**^{28,29}, s ukupnim okvirnim proračunom od 30 milijuna EUR.

Osim toga, **europski plan za borbu protiv raka** obvezuje se uzeti u obzir situaciju posebno ranjivih skupina, uključujući LGBTIQ osobe. Europski registar nejednakosti u području raka³⁰ jedna je od glavnih inicijativa tog plana čiji je cilj utvrditi trendove i razlike u prevenciji raka i skrbi za oboljele od raka, uključujući nejednakosti s kojima se suočavaju ranjive društvene skupine.

U kontekstu rada na uspostavi **europskog prostora obrazovanja** do 2025.³¹ Radna skupina za ravnopravnost i vrijednosti u obrazovanju i osposobljavanju³² objavila je 2023. tematski dokument³³ o borbi protiv diskriminacije na temelju seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili izražavanja i spolnih obilježja. Zahvaljujući poticajnim primjerima iz prakse u dokumentu

²⁴ [Platforma EU-a za povelje o raznolikosti.](#)

²⁵ Égalité je udruga za LGBTIQ+ osoblje koje radi u institucijama EU-a. Osnovana je 1993. radi borbe protiv svih oblika diskriminacije na temelju seksualne orijentacije, rodnog identiteta, rodnog izražavanja ili spolnih obilježja.

²⁶ [Informativni članak o Akcijskom planu za raznolikost i uključivanje za razdoblje 2023. – 2024.](#)

²⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-hlth-2024-care-04-04-two-stage>.

²⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.

²⁹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-hlth-2024-care-04-04-two-stage>.

³⁰ [Europski registar nejednakosti u području raka.](#)

³¹ [Komunikacija Komisije od 30. rujna 2020. o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025. i Rezolucija Vijeća od 26. veljače 2021. o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire \(2021. – 2030.\).](#)

³² [Radne skupine iz strateškog okvira europskog prostora obrazovanja | Europski prostor obrazovanja \(europa.eu\).](#)

³³ [Obrazovanjem i osposobljavanjem protiv različitih oblika diskriminacije u tom sektoru.](#)

se države članice potiče da LGBTIQ djeci i mladima omoguće sigurnije i uključivije obrazovanje. U svibnju 2024. Stručna skupina za poticajna okruženja za učenje za skupine izložene riziku od postizanja slabih rezultata u obrazovanju i za podupiranje dobrobiti u školi objavila je dva skupa smjernica o dobrobiti i mentalnom zdravlju u školi³⁴. To uključuje preporuke o tome kako zaštititi LGBTIQ djecu od raznih oblika nasilja i osigurati da ona ne budu marginalizirana ili izolirana, kao i posebne mjere za škole kako bi se suzbili mogući stereotipi i pogrešne predodžbe o LGBTIQ osobama.

U području istraživanja izvješće³⁵ koje je Komisija objavila 2022. u kontekstu plana politike **europskog istraživačkog prostora** za razdoblje 2022. – 2024. sadržava pregled nove prakse i politika na nacionalnoj razini i razini EU-a za promicanje uključivosti i jednakih mogućnosti za studente, istraživače i osoblje iz marginaliziranih skupina, uključujući LGBTIQ zajednicu, te poziva na nacionalne mjere uz podršku programa Obzor Europa. Mnogi relevantni projekti već su u tijeku.^{36,37}

Pakt o migracijama i azilu stupio je na snagu 11. lipnja 2024.³⁸ Sadržava posebna jamstva prihvata i postupovna jamstva za ranjive tražitelje međunarodne zaštite. Nadalje, u akcijskom planu za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021. – 2027.³⁹ napominje se da se LGBTIQ migranti mogu suočiti s raznim oblicima diskriminacije i nastoje se stvoriti sinergije sa Strategijom o ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

Osim toga, Komisija je nastavila surađivati s Agencijom Europske unije za azil (EUAA) i državama članicama da osigura dostupnost potrebnih resursa i stručnog znanja kako bi se ranjivi tražitelji međunarodne zaštite što prije identificirali i uputili onima koji im mogu pružiti odgovarajuću pomoć⁴⁰. Konkretno, EUAA priprema **program osposobljavanja**⁴¹ namijenjen tijelima za azil i prihvata **o osobama nenormativne seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili izražavanja ili spolnih obilježja koje traže međunarodnu zaštitu**. Osim toga, EUAA priprema **praktični vodič** za potporu zemljama EU+⁴² da uzmu u obzir posebne potrebe i karakteristike LGBTIQ osoba koje traže međunarodnu zaštitu.

³⁴ [Smjernice za ravnatelje škola i odgojno-obrazovne djelatnike za rad na dobrobiti i mentalnom zdravlju u školi](#) i [Smjernice za oblikovatelje politika za rad na dobrobiti i mentalnom zdravlju u školi](#).

³⁵ [Pristupi uključivoj rodnoj ravnopravnosti u istraživanju i inovacijama](#).

³⁶ <https://inspirequality.eu/>.

³⁷ <https://genderaction.eu/>.

³⁸ [Komunikacija Komisije o novom paktu o migracijama i azilu](#), 23. rujna 2020., COM(2020) 609.

³⁹ [Komunikacija Komisije „Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021. – 2027.”](#), 24. studenog 2020., COM(2020) 758.

⁴⁰ <https://lsa.euaa.europa.eu/euaa-products>.

⁴¹ <https://euaa.europa.eu/training-catalogue/applicants-diverse-sogiesc>.

⁴² Države članice Europske unije i pridružene zemlje.

II) Jamčenje sigurnosti LGBTIQ osoba

U 2023. čak je 55 % LGBTIQ osoba doživjelo **uznemiravanje motivirano mržnjom**. Za usporedbu, 2019. ih je bilo 37 %.

Udio LGBTIQ osoba koje su pretrpjele vršnjačko nasilje u školi od 2019. do 2023. povećao se s 46 % na 67 %.

Udio LGBTIQ osoba koje smatraju da se **njihova vlada djelotvorno bori protiv netolerancije** prema LGBTIQ osobama u istom se razdoblju smanjio s 33 % na 26 %.

Od donošenja Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba u većini zemalja EU-a znatno je porastao broj slučajeva uznemiravanja LGBTIQ osoba potaknutog mržnjom (njih 55 % izjavilo je da su doživjeli uznemiravanje, što je povećanje od 18 postotnih bodova), kao i broj fizičkih i seksualnih napada, posebno na transrodne, nebinarne, rodno varijantne i interseksualne osobe. U istraživanju EU-a iz 2023. o korištenju informacijske tehnologije u 23 države članice 18 % ispitanika vidjelo je neprijateljske ili ponižavajuće poruke na internetu za koje smatraju da su usmjerene protiv određenih osobe zbog njihove seksualne orijentacije⁴³.

Komisija je u prosincu 2021. donijela Komunikaciju i Prijedlog odluke Vijeća o **uvršćavanju govora mržnje i zločina iz mržnje na popis „kaznenih djela u EU-u”** iz članka 83. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Nakon donošenja odluke Vijeća Komisija će moći predložiti sekundarno zakonodavstvo za zaštitu svih osoba i skupina izloženih riziku od zločina iz mržnje i govora mržnje.⁴⁴ U tijeku su rasprave u Vijeću s ciljem postizanja jednoglasnosti potrebne za donošenje odluke.

Skupina EU-a na visokoj razini za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje donijela je smjernice za nacionalna tijela radi poticanja prijavljivanja zločina iz mržnje, jačanja suradnje između tijela kaznenog progona i organizacija civilnog društva te bolju evidenciju i prikupljanje podataka o zločinima iz mržnje, uključujući one koji su motivirani predrasudama prema LGBTIQ osobama. Države članice mogu se osloniti i na tehničku

⁴³ Eurostat ([isoc ci hm](#)).

⁴⁴ U važećem pravu Unije, točnije [Okvirnoj odluci Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenog 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima](#) (SL L 328, 6.12.2008., str. 55.), kriminalizira se govor mržnje samo ako je potaknut rasizmom ili ksenofobijom.

pomoć i izgradnju kapaciteta za borbu protiv zločina iz mržnje koje nudi FRA ili OEES-ov Ured za demokratske institucije i ljudska prava, a financira Komisija⁴⁵.

Komisija je nastavila surađivati s **Agencijom EU-a za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL)** u okviru Skupine na visokoj razini za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje i njezinih raznih radnih skupina, uključujući radnu skupinu za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva. CEPOL i Komisija organizirali su u travnju 2024. konferenciju s predstavnicima agencija za izvršavanje zakonodavstva iz cijelog EU-a kako bi poboljšali svoje kapacitete za odgovor na zločine iz mržnje i govor mržnje, među ostalim usmjerene na LGBTIQ osobe.

Komisija radi i na tome da zakonodavci donesu prijedlog izmjena **Direktive o pravima žrtava**⁴⁶, objavljen 12. srpnja 2023. Cilj je prijedloga dodatno ojačati prava žrtava kaznenih djela u EU-u, uključujući prava ranjivih žrtava, kao što su žrtve zločina iz mržnje protiv LGBTIQ osoba.

Osim toga, Komisija je 2023. provela kampanju „Ne zatvarajmo oči” kako bi informirala o pravima žrtava i promicala stručnu potporu i zaštitu za žrtve s posebnim potrebama, kao što su žrtve zločina iz mržnje protiv LGBTIQ osoba.

Zakonodavac Unije donio je u svibnju 2024. **Direktivu o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji**⁴⁷. U toj se direktivi ističe da su lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transrodne ili interseksualne osobe izložene većem riziku od rodno uvjetovanog nasilja te se države članice obvezuju da takvim žrtvama pruže posebnu potporu i ciljane preventivne mjere.

U travnju 2023. Komisija je donijela **Preporuku o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta**⁴⁸. Države članice potaknute su da poduzmu odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se prema djeci uvijek postupa bez diskriminacije, štiti njihovo dostojanstvo i osigurava njihova zaštita, posebno u kontekstu Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

EU se zalaže za sigurnije internetsko okruženje za LGBTIQ osobe. **Akt o digitalnim uslugama**⁴⁹ primjenjuje se na sve lažne ili manipulirane informacije s namjerom nanošenja štete korisnicima izloženima riziku od govora mržnje ili diskriminacije, uključujući LGBTIQ

⁴⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/combating-hate-speech-and-hate-crime_en

⁴⁶ COM(2023) 424, 12.7.2023.

⁴⁷ [Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji](#), (SL L, 2024/1385, 24.5.2024.).

⁴⁸ [Preporuku Komisije o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta, 23. travnja 2024.](#), C(2024) 2680.

⁴⁹ [Uredba \(EU\) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga \(Akt o digitalnim uslugama\)](#) (SL L 277, 27.10.2022., str. 1.).

osobe. Kako provedba Akta o digitalnim uslugama napreduje, Komisija će posebnu pozornost posvetiti procjeni i smanjenju rodni i interseksijskih rizika na internetskim platformama.

Internetske platforme koje su potpisale **Kodeks postupanja za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu** iz 2016. trenutačno ga revidiraju kako bi učinkovitije sprečavale govor mržnje i uključile u okvir Akta o digitalnim uslugama. Usklađenost s Kodeksom i dalje će se pratiti, među ostalim putem mreže organizacija civilnog društva, od kojih mnoge rade na suzbijanju govora mržnje protiv LGBTIQ osoba.

Osim toga, Komisija pomno prati provedbu revidirane **Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama**⁵⁰ u državama članicama. Direktiva jača zaštitu od sadržaja koji potiče mržnju ili nasilje i zabranjuje audiovizualnu komercijalnu komunikaciju koja uključuje ili promiče svaku vrstu diskriminacije, među ostalim na temelju spola ili seksualne orijentacije.

Komisija svima olakšava učinkovit i nediskriminirajući pristup pravosuđu **financiranjem** u okviru **programa Pravosuđe**. Na primjer, Komisija osigurava financijska sredstva za osposobljavanje pravosudnih djelatnika u području građanskog i kaznenog prava i temeljnih prava (kao što je nediskriminacija), u skladu sa Strategijom EU-a za prava žrtava za razdoblje 2020. – 2025.⁵¹ Financirani projekti pridonijeli su jačanju pravne zaštite LGBTIQ osoba od zločina iz mržnje, govora mržnje i nasilja⁵² te poboljšanju uvjeta za LGBTIQ pritvorenike⁵³.

Osim financijske potpore u okviru programa Pravosuđe, **program Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV)** važan je oslonac u borbi protiv diskriminacije LGBTIQ osoba i promicanju ravnopravnosti LGBTIQ osoba i temeljnih prava. Komisija je u razdoblju 2023. – 2024. u okviru dva poziva za podnošenje prijedloga dodijelila 32 milijuna EUR za potporu organizacijama civilnog društva u izgradnji kapaciteta i provedbi Povelje o temeljnim pravima, među ostalim zaštitom prava LGBTIQ osoba i borbom protiv zločina iz mržnje i govora mržnje protiv LGBTIQ osoba⁵⁴. Jedan od četiri prioriteta poziva na podnošenje prijedloga u području promicanja ravnopravnosti i borbe protiv rasizma, ksenofobije i diskriminacije (20 milijuna EUR u 2023.) bila je borba protiv diskriminacije LGBTIQ osoba i

⁵⁰ [Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga](#) (SL L 95, 15.4.2010., str. 1.).

⁵¹ Komunikacija Komisije: Strategija EU-a za prava žrtava (2020. – 2025.), 24. lipnja 2020., COM(2020) 258.

⁵² Na primjer, projekt „Protiv mržnje: bolja pomoć žrtvama zločina iz mržnje primjenom interseksijskog pristupa usmjerenog na žrtve” pridonio je pružanju potpore žrtvama zločina iz mržnje, uključujući LGBTIQ žrtve, osiguravanjem uspostave interseksijskog pristupa usmjerenog na žrtve u propisima i politikama i poboljšanjem razmjene informacija o uspješnim mjerama među stručnjacima. Više informacija dostupno je na [portalu EU-a za financiranje i natječaje](#).

⁵³ Na primjer, projekt „LGBTIQ pritvorenici” usmjeren je na jačanje prava LGBTIQ pritvorenika u EU-u analizom postojećeg pravnog i političkog okvira koji se na njih primjenjuje. Više informacija dostupno je na [portalu EU-a za financiranje i natječaje](#).

⁵⁴ [Poziv na podnošenje prijedloga CERV-2023-CHAR-LITL](#).

promicanje njihove ravnopravnosti. Komisija je sufinancirala i projekt Vijeća Europe posvećen borbi protiv nasilja i govora mržnje protiv LGBTIQ osoba te promicanju činjenično utemeljene senzibilizacije za pitanja LGBTIQ osoba.

Naposljetku, u okviru svojeg rada na zaštiti i promicanju fizičkog i mentalnog zdravlja LGBTIQ osoba, Komisija je 7. lipnja 2023. donijela **Komunikaciju o sveobuhvatnom pristupu mentalnom zdravlju**⁵⁵, u kojoj naglašava potrebu da osobe u ranjivom položaju, uključujući LGBTIQ osobe, dobiju prilagođenu skrb.

III) Izgradnja društava uključivih za LGBTIQ osobe

Udio LGBTIQ osoba koje se izbjegavaju **držati za ruke u javnosti** od 2019. do 2023. smanjio se sa 61 % na 54 %.

Ravnopravnost brakova je 2023. postojala u 21 državi članici, a 2019. u samo 13.

Pravno priznavanje roda na temelju samoodređenja 2023. se primjenjivalo u 11 država članica, a 2019. u samo 4.

Iako te brojke pokazuju pozitivan trend, razlike u pravnim odredbama među državama članicama mogu dovesti i do diskriminirajućeg postupanja prema LGBTIQ osobama. Na primjer, obiteljske veze možda se neće priznati kad dugine obitelji prijeđu granice država članica. Prema istraživanju FRA-e iz 2023.⁵⁶ 14 % ispitanika iz obitelji s LGBTIQ roditeljima naišlo je na probleme zakonskog priznavanja roditeljstva u drugoj državi članici.

Komisija se obvezala osigurati pravilnu primjenu pravila o slobodnom kretanju na sve građane EU-a, uključujući LGBTIQ osobe i njihove obitelji. Revidirane **smjernice o slobodnom kretanju**⁵⁷ objavljene su u prosincu 2023. kao dio paketa kojim se obilježava 30. obljetnica prava koja proizlaze iz građanstva EU-a. U njima se uzima u obzir raznolikost obitelji, što pomaže svim obiteljima, uključujući dugine, da ostvare pravo na slobodno kretanje. U smjernicama se podsjeća i na to da su pojmovi iz Direktive o slobodnom kretanju rodno neutralni. Komisija će i dalje osiguravati pravilnu provedbu **pravila o slobodnom**

⁵⁵ [COM\(2023\) 298.](#)

⁵⁶ [LGBTIQ na raskrižju: napredak i poteškoće.](#)

⁵⁷ [Smjernice o pravu na slobodno kretanje građana EU-a i njihovih obitelji](#) (C/2023/1392).

kretanju. To uključuje dijaloge s državama članicama o provedbi presuda u predmetima *Coman*⁵⁸ i *VMA*⁵⁹, u kojima je Sud pojasnio određene aspekte Direktive o slobodnom kretanju⁶⁰ povezane s duginim obiteljima.

Kako bi zaštitila i ojačala prava sve djece u prekograničnim situacijama, Komisija je u prosincu 2022. donijela **Prijedlog uredbe⁶¹ o pojednostavnjenju priznavanja roditeljstva u državi članici utvrđenog u drugoj državi članici** usklađivanjem pravila država članica u međunarodnom privatnom pravu. Prijedlog obuhvaća priznavanje roditeljstva sve djece, bez obzira na to kako su začeta ili rođena i bez obzira na vrstu obitelji, a time i priznavanje roditeljstva roditeljima koji su istog spola kako je utvrđeno u drugoj državi članici. U Vijeću su u tijeku pregovori o predloženom zakonodavstvu za koje je potrebna jednoglasna odluka.

U okviru **programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti** financirani su projekti i ulaganja u dugoročna partnerstva kako bi se unaprijedila prava LGBTIQ osoba i suzbila štetna praksa protiv njih. U razdoblju 2021. – 2024. Komisija je u okviru poziva na podnošenje prijedloga EQUAL dodijelila 5 milijuna EUR za 24 projekta za promicanje prava LGBTIQ osoba. Financijska sredstva EU-a primili su i neki projekti koji se bave pitanjem diskriminacije i nasilja iz interseksijske perspektive⁶², među ostalim nad LGBTIQ osobama.

U istom je razdoblju Komisija sklopila i **četverogodišnje okvirne sporazume** s europskim krovnim LGBTIQ organizacijama⁶³. U prve tri godine provedbe Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba ti su partneri primili financijsku potporu u iznosu od oko 12,4 milijuna EUR. Neke od tih organizacija su posrednici u financiranju i izravno financijski podupiru svoje lokalne i regionalne organizacije članice, koje možda nemaju mogućnost izravnog pristupa financijskim sredstvima EU-a. Osim toga, u Uredbi o programu CERV utvrđeno je da je

⁵⁸ Predmet Suda EU-a C-673/16, *Coman*, 5. lipnja 2018., ECLI:EU:C:2018:385. U toj je presudi Sud presudio da se pojam „bračni drug” (kako se koristi u Direktivi o slobodnom kretanju) primjenjuje i na osobu koja je istog spola kao i građanin EU-a s kojim je ta osoba u braku.

⁵⁹ Predmet Suda EU-a C-490/20, *V.M.A./Stolična občina, rajon „Pančarevo”*, 14. prosinca 2021., ECLI:EU:C:2021:296. U toj presudi Sud je presudio da su države članice EU-a dužne priznati, u smislu prava Unije o slobodnom kretanju, obiteljske veze uspostavljene u drugoj državi članici EU-a između djeteta i njegovih roditelja koji su istog spola.

⁶⁰ [Direktiva 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice](#) (SL L 158, 30.4.2004., str. 77.).

⁶¹ [Prijedlog uredbe Vijeća o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju odluka i prihvatanju javnih isprava u pitanjima roditeljstva i o uspostavi europske potvrde o roditeljstvu](#), 7. prosinca 2022., COM(2022) 695.

⁶² Na primjer, [poziv na podnošenje prijedloga o pravima djeteta](#) promiče ravnopravnost LGBTIQ osoba u interseksijskoj perspektivi promicanjem prava sve djece. U pozivu na podnošenje prijedloga posvećenom [Povelji o temeljnim pravima i zlonamjernim sudskim postupcima](#) primjenjuje se i interseksijski pristup ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

⁶³ Europski ogranak Međunarodnog udruženja lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba (ILGA-Europe), Transrodna Europa (TGEU), europski ogranak Međunarodne organizacije interseksualnih osoba (OII Europe), Međunarodna organizacija lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih, *queer* i interseksualnih mladih i studenata (IGLYO), Euro-centralnoazijska lezbijjska zajednica (EL*Č).

Equinet, Europska mreža tijela za ravnopravnost, strateški partner i multiplikator u korist ravnopravnosti, uključujući ravnopravnost LGBTIQ osoba.

Komisija nastavlja održavati i poticati **strukturirani, otvoreni dijalog i savjetovanje s civilnim društvom** kako bi ga uključila u provedbu strategije. U ožujku 2024. Komisija je organizirala treći okrugli stol s krovnim LGBTQ organizacijama o provedbi strategije.

IV) Predvođenje borbe za ravnopravnost LGBTIQ osoba u cijelom svijetu

U mnogim dijelovima svijeta LGBTIQ osobe i dalje se suočavaju s teškim kršenjima svojih prava i zlostavljanjem, uključujući progon, zatvaranje, čak i ubojstvo ili smrtnu kaznu. To je bio slučaj i u agresivnom ratu Rusije protiv Ukrajine: LGBTIQ osobe bile su dodatno izložene poteškoćama pri bijegu iz Ukrajine, uključujući oružane ili nenaoružane fizičke napade, prijetnje fizičkim napadom, ponižavanje i zastrašivanje⁶⁴.

EU nastavlja podupirati LGBTIQ osobe u cijelom svijetu, posebno one koji su žrtve nasilja i zlostavljanja. U skladu s Akcijskim planom za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020. – 2024.⁶⁵ i Smjernicama EU-a za promicanje i zaštitu ostvarivanja svih ljudskih prava LGBTIQ osoba⁶⁶ u **dijalogima o ljudskim pravima** sa zemljama u svim regijama raspravljalo se o ljudskim pravima LGBTIQ osoba.

Ljudska prava LGBTIQ osoba sustavno se ocjenjuju i u izvješćima u okviru **paketa za proširenje EU-a** i raspravljaju s pojedinim zemljama na sastancima u procesu stabilizacije i pridruživanja sa zapadnim Balkanom i u okviru Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Turske. O njima se raspravlja i u dijalozima s partnerskim zemljama koje imaju koristi od općeg sustava povlastica EU-a i programa „Sve osim oružja” te na radnim sastancima između Komisije i nacionalnih tijela, organizacija civilnog društva i akademske zajednice.

EU i dalje osigurava financijska sredstva organizacijama civilnog društva i borcima za ljudska prava u okviru **Instrumenta pretpristupne pomoći** i tematskog programa za ljudska prava i demokraciju povezanog s **Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju**. Na primjer, 15 milijuna EUR izdvojeno je za promicanje ravnopravnosti, uključivosti i raznolikosti u okviru tematskog programa za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2022. – 2024⁶⁷. EU osigurava mehanizam brzog odgovora za zaštitu ugroženih

⁶⁴ Agencija EU-a za temeljna prava (FRA), [Bijeg iz Ukrajine: iskustva raseljenih osoba u EU-u](#), Ured za publikacije, 2023.

⁶⁵ [Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020. – 2024.](#)

⁶⁶ [Smjernice za promicanje i zaštitu ostvarivanja svih ljudskih prava LGBTIQ osoba.](#)

⁶⁷ [Provedbena odluka Komisije o financiranju višegodišnjeg akcijskog plana za tematski program o ljudskim pravima i demokraciji za razdoblje 2022. – 2024.](#), 25. srpnja 2022., C(2022) 5452.

boraca za ljudska prava LGBTIQ osoba. **Mehanizam EU-a za borbu za ljudska prava, kojim upravlja Instrument za zaštitu boraca**⁶⁸⁶⁹, i dalje osigurava financijska sredstva za hitne slučajeve, privremeno premještanje, izgradnju kapaciteta i osposobljavanje.

ESVD je posebno analizirao slučajeve **inozemne manipulacije informacijama i upletanja** koji su usmjereni protiv LGBTIQ osoba i predstavio rezultate u izvješću⁷⁰ kako bi se borcima za ljudska prava pomoglo da razumiju prirodu takve manipulacije i upletanja, kao i taktike, tehnike i postupke koji se primjenjuju protiv LGBTIQ+ zajednice te je izrazio potporu daljnjem radu na tom pitanju. U izvješću je utvrđeno da i dalje postoji hitna potreba za dodatnim istraživanjem inozemne manipulacije informacijama i upletanja usmjerenih protiv LGBTIQ+ osoba i njihova utjecaja na lokalne zajednice i cijeli demokratski proces.

Dekriminalizacija sporazumnih istospolnih seksualnih odnosa i dalje je cilj vanjske politike EU-a. Na primjer, visoki predstavnik / potpredsjednik osudio je proglašenje ugandskog Zakona protiv homoseksualnosti⁷¹ iz 2023., navodeći da u je suprotnosti s međunarodnim pravom o ljudskim pravima i obvezama Ugande na temelju Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima narodâ. EU je putem svojih delegacija nastavio pratiti razvoj događaja u zemljama u kojima su podneseni slični nacrti zakona te je uspostavio bilateralne kontakte s tim zemljama.

ESVD je u ožujku 2023. prihvatio **Agendu za raznolikost i uključivost za razdoblje 2023. – 2025.**⁷², u kojoj su navedeni operativni ciljevi unutar ESVD-a i izvan EU-a, a usmjerena je na bolje uključivanje nediskriminacije promicanjem univerzalnih ljudskih prava u multilateralnim forumima.

V) Ostvarivanje ciljeva strategije: potpuno iskorištavanje inicijativa EU-a

⁶⁸ Riječ je o konzorciju od 12 međunarodnih nevladinih organizacija aktivnih u području zaštite ugroženih boraca za ljudska prava.

⁶⁹ Prije 2022. putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava.

⁷⁰ https://www.eeas.europa.eu/eeas/fimi-targeting-lgbtqi-people_en?s=73.

⁷¹ https://www.eeas.europa.eu/eeas/uganda-statement-high-representative-josep-borrell-promulgation-anti-homosexuality-bill_en.

⁷² https://www.eeas.europa.eu/eeas/diversity-and-inclusion-agenda-eeas-2023-2025_en.

1. Bolje uključivanje pitanja ravnopravnosti

Kako bi ostvarila ciljeve utvrđene u strategiji, Komisija je kombinirala ciljane mjere navedene u strategiji s **boljim uključivanjem pitanja rodne ravnopravnosti** kako bi se osiguralo da su borba protiv diskriminacije LGBTIQ osoba i promicanje ravnopravnosti uključeni u sve politike, propise i programe financiranja EU-a.

U području prometa objavljen je Priručnik za uključivanje pitanja ravnopravnosti⁷³ kako bi se osoblju i zainteresiranim dionicima pomoglo s uzimanjem u obzir rodne dimenzije u prometnoj politici i s tim povezanim aktivnostima i veća pozornost posvetila sigurnosnim pitanjima određenih skupina korisnika prijevoza, uključujući LGBTIQ osobe.

Države članice moraju osigurati da se sredstvima EU-a upravlja u skladu s **horizontalnim uvjetom koji omogućuje provedbu** u vezi s Poveljom o temeljnim pravima. Države članice moraju ispunjavati uvjete koji omogućuju provedbu⁷⁴ tijekom cijelog programskog razdoblja fondova.

Kako bi programi koje financira EU bili u skladu s načelima jednakosti i pravom Unije, Komisija je predložila da se „poticanja na diskriminaciju, mržnju ili nasilje” doda kao izričita nova „situacija za isključenje” u kontekstu revizije **Financijske uredbe**^{75,76}. Ako se na organizaciju primjenjuje „situacija za isključenje”, Komisija može pokrenuti postupak za njezino isključenje iz sudjelovanja u postupcima dodjele i poduzeti sve potrebne mjere za zaštitu financijskih interesa EU-a, kao što je suspenzija ili ukidanje postojećih pravnih obveza. Vijeće i Europski parlament postigli su privremeni dogovor o reviziji Uredbe u prosincu 2023.

Komisija još intenzivnije radi na uključivanju ravnopravnosti LGBTIQ osoba u područje prikupljanja podataka. Komisiju su u toj zadaći podržali FRA i Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE), koji su redovito doprinosili **prikupljanju pouzdanih i usporedivih podataka o ravnopravnosti** te osmišljavanju i provedbi postupaka prikupljanja podataka u državama članicama. Na primjer, istraživanje FRA-e iz 2021. o Romima u 10 europskih zemalja sadržavalo je informacije o iskustvima diskriminacije na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta⁷⁷.

Osim toga, FRA i EIGE državama članicama stalno pružaju **tehničku pomoć i metodološku potporu** u osmišljavanju i provedbi prikupljanja podataka o LGBTIQ osobama. Praktične smjernice, kao što su Smjernice o prikupljanju i upotrebi podataka za jednakost LGBTIQ

⁷³ [Priručnik za uključivanje pitanja jednakosti u Glavnoj upravi MOVE](#) (svibanj 2024.).

⁷⁴ U skladu s Uredbom o zajedničkim odredbama: [Uredba \(EU\) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021.](#) (SL L 231, 30.6.2021., str. 159.).

⁷⁵ [COM\(2022\) 223.](#)

⁷⁶ Treba napomenuti da se ta nova odredba Financijske uredbe ne primjenjuje na podijeljeno upravljanje.

⁷⁷ FRA, [Roma in 10 European countries. Main results](#), 2022.

osoba⁷⁸ iz 2023., pomoći će državama članicama da poboljšaju prikupljanje podataka razvrstanih prema seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, rodnom izražavanju i spolnim obilježjima.

Eurostat je u lipnju 2023. osnovao **radnu skupinu za statistiku o ravnopravnosti i nediskriminaciji** kako bi unaprijedio prikupljanje usklađenih podataka o jednakosti, prije svega sa specifičnim osnovama diskriminacije koje je teško izmjeriti (npr. vjeroispovijest ili uvjerenje, rasno ili etničko podrijetlo ili seksualna orijentacija i rodni identitet). Radna skupina namjerava dovršiti svoj rad do kraja 2026.

Da bi učinak Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba u preostalom razdoblju provedbe bio što bolji, dionici s kojima je provedeno savjetovanje izdvojili su dva područja na koja se treba usredotočiti. Prvo, treba poboljšati prikupljanje podataka radi planiranja i provedbe učinkovitijih politika. U tu svrhu podskupina za podatke o ravnopravnosti surađuje s Eurostatovom radnom skupinom za statistiku o ravnopravnosti na prikupljanju boljih i usporedivijih statističkih podataka o ravnopravnosti. Komisija surađuje i s podskupinama za podatke o ravnopravnosti i ravnopravnosti LGBTIQ osoba kako bi se stvorile sinergije u njihovu radu, posebno za razvoj alata za potporu državama članicama u razvoju, provedbi i praćenju nacionalnih strategija i akcijskih planova za LGBTIQ osobe.

Drugo je prioritetno područje povećanje vidljivosti mjera za ravnopravnost LGBTIQ osoba jer mnogi dionici, uključujući nacionalne organizacije LGBTIQ osoba, lokalna tijela i javnost ne znaju da postoji strategija. U tu je svrhu na internetskoj stranici o političkim prioritetima Komisije dodan novi odjeljak o mjerama za ravnopravnost LGBTIQ osoba⁷⁹. Razmatra se i kako poboljšati širenje relevantnih informacija, na primjer putem biltena s najnovijim informacijama o provedbi Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

Na lokalnoj razini Komisija nastavlja podupirati i promicati rad gradova na uspostavi dobre politike uključivosti putem godišnje dodjele **nagrada za europske prijestolnice uključivosti i raznolikosti**, koja je dosad održana tri puta. U travnju 2023. održana je po drugi put. Tri europska grada i regije dobili su posebnu nagradu⁸⁰ zbog svoje inicijative za ravnopravnost LGBTIQ osoba na lokalnoj razini.

2. Trenutačno stanje nacionalnih akcijskih planova i strategija

U Strategiji Komisije države članice se izričito potiče na donošenje nacionalnih akcijskih planova. Cilj je pojačati zaštitu LGBTIQ osoba od diskriminacije, osigurati praćenje provedbe ciljeva i mjera utvrđenih u Strategiji za ravnopravnost LGBTIQ osoba na

⁷⁸ [Smjernice o prikupljanju i upotrebi podataka za jednakost LGBTIQ osoba.](#)

⁷⁹ [Mjere za ravnopravnost LGBTIQ osoba – Europska komisija \(europa.eu\).](#)

⁸⁰ [Dobitnici nagrada za uključivost i raznolikost 2023. \(europa.eu\).](#)

nacionalnoj razini i dopuniti ih mjerama za promicanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba u područjima koja su u nadležnosti država članica.

Dosad 12 država članica (**Belgija**⁸¹, **Danska**⁸², **Njemačka**⁸³, **Irska**⁸⁴, **Grčka**⁸⁵, **Francuska**⁸⁶, **Italija**⁸⁷, **Luksemburg**⁸⁸, **Malta**⁸⁹, **Nizozemska**⁹⁰, **Portugal**⁹¹ i **Švedska**⁹²) ima nacionalne strategije ili akcijske planove⁹³. Tih 12 država članica ispunilo je internetski upitnik za ciljano savjetovanje i dostavilo dodatne informacije o osmišljavanju, provedbi, praćenju i evaluaciji svojih nacionalnih strategija i akcijskih planova.

Nadalje, **Španjolska** priprema dvije strategije: nacionalnu strategiju za ravnopravno postupanje i nediskriminaciju LGBTIQ osoba i nacionalnu strategiju za socijalno uključivanje transrodnih osoba. Osim toga, kako je objašnjeno u tematskom izvješću Europske mreže zakona o ravnopravnosti⁹⁴, **Cipar** planira akcijski plan za ravnopravnost LGBTIQ osoba, koji bi postao dio njegove šire nacionalne strategije za ljudska prava iz 2021. U tematskom izvješću izdvaja se nekoliko tema koje se ponavljaju u ciljevima i mjerama iz nacionalnih akcijskih planova i strategija. To uključuje informiranje, prikupljanje podataka, dobrobit i zdravstvenu skrb, borbu protiv diskriminacije i nasilja, priznavanje duginih obitelji, poboljšanje postupaka za pravno priznavanje roda, uključivanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba u sva područja politike i promicanje prava LGBTIQ osoba u vanjskoj politici. Osim toga, u svim nacionalnim akcijskim planovima i strategijama pozornost se posvećuje interseksionalnosti ili najranjivijim skupinama LGBTIQ osoba.

Odgovori država članica na savjetovanje pokazuju da više od dvije trećine zemalja s nacionalnim akcijskim planom ili strategijom ima stalnu vladinu koordinacijsku strukturu za LGBTIQ pitanja. Države članice osiguravaju i strukturna financijska sredstva za LGBTIQ organizacije civilnog društva te im se dodjeljuju namjenska proračunska sredstva, vremenski okvir i odgovornosti za provedbu LGBTIQ politika. Dvije trećine ispitanika s nacionalnim akcijskim planom ili strategijom razvilo je pokazatelje ili ciljeve za procjenu provedbe

⁸¹ Vidjeti: [Pour une Belgique LGBTIQ+ Friendly – Plan d'Action Fédéral 2021 – 2024](#).

⁸² Vidjeti: [Plads til forskellighed i fælleskabet – LGBT+ handlingsplan 2022 – 2025](#).

⁸³ Vidjeti: [Aktionsplan „Queer leben“](#).

⁸⁴ Vidjeti: [LGBTI+ Inclusion Strategy 2019 – 2021](#).

⁸⁵ Vidjeti: [Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+](#).

⁸⁶ Vidjeti: [Plan national pour l'égalité, contre la haine et les discriminations anti LGBT+ \(2023 – 2026\)](#).

⁸⁷ Vidjeti: [Strategia Nazionale LGBT+ 2022 – 2025](#).

⁸⁸ Vidjeti: [Plan d'action national pour la promotion des droits des personnes lesbiennes, gays, bisexuelles, transgenres et intersexes](#).

⁸⁹ Vidjeti: [LGBTIQ+ Equality Strategy & Action Plan 2023 – 2027](#).

⁹⁰ Vidjeti: [Emancipatienota 2022 – 2025](#).

⁹¹ Vidjeti: [Resolução do Conselho de Ministros n.º 61/2018, de 21 de maio](#).

⁹² Vidjeti: [Action plan for equal rights and opportunities for LGBTIQ people](#).

⁹³ Dodatne informacije o tim posebnim nacionalnim akcijskim planovima i strategijama navedene su u tematskom izvješću Europske mreže zakona o ravnopravnosti. Vidjeti: P. Cannoot i C. Van de Graaf (2023), [Charting progress: A comparative analysis of national LGBTIQ equality action plans in the EU](#).

⁹⁴ P. Cannoot i C. Van de Graaf (2023), [Charting progress: A comparative analysis of national LGBTIQ equality action plans in the EU](#) daje detaljnu analizu svih 12 postojećih nacionalnih akcijskih planova ili strategija, kao i posebnih slučajeva Španjolske i Cipra.

LGBTIQ politika. U tom su kontekstu mnogi ispitanici naveli da bi se prikupljanje podataka o ravnopravnosti LGBTIQ osoba moglo poboljšati u okviru Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba.

Većina država članica s nacionalnim akcijskim planom ili strategijom navela je da su mehanizmi praćenja i evaluacije uspostavljeni na nacionalnoj razini, iako s različitim postupovnim okvirima⁹⁵. Više od polovine ispitanika navelo je da su oblikovatelji politika i civilno društvo uključeni u praćenje i evaluaciju.

U svibnju 2021. osnovana je podskupina za ravnopravnost LGBTIQ osoba kao dio Skupine na visokoj razini za nediskriminaciju, ravnopravnost i raznolikost kako bi se poboljšala provedba strategije. FRA doprinosi radu podskupine koja još surađuje s civilnim društvom i međunarodnim organizacijama. Tijekom savjetovanja za pripremu ovog izvješća pozdravljeno je osnivanje podskupine i pohvaljen njezin rad.

Podskupina za ravnopravnost LGBTIQ osoba izradila je **smjernice za strategije i akcijske planove za povećanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba**⁹⁶ kako bi poduprla nastojanja država članica da strateški, na temelju dokaza konsolidiraju ravnopravnost LGBTIQ osoba⁹⁷.

Komisija i dalje poziva sve države članice da donesu nacionalne akcijske planove za povećanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba. Razmjena dobre prakse i rasprave u podskupini za ravnopravnost LGBTIQ osoba pomoći će državama članicama da donesu, provedu, prate i ocijene svoje nacionalne akcijske planove i strategije.

3. Praćenje provedbe prava EU-a

U svojoj ulozi „čuvarice Ugovorâ” Komisija je nastavila pratiti provedbu prava EU-a u državama članicama i pokrenula **postupke zbog povrede** u slučajevima kršenja prava EU-a. Komisija je u srpnju 2022. pred Sudom pokrenula postupak protiv Mađarske zbog nacionalnih pravila kojima se osobe diskriminiraju na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta⁹⁸. Mađarskim zakonom maloljetnicima se zabranjuje ili ograničava pristup sadržaju koji „promiče ili prikazuje” tzv. „odstupanje vlastitog identiteta od spola pri rođenju, promjena spola ili homoseksualnost”. Komisija je smatrala da se takvim zakonom krši više pravila EU-a, među ostalim pravila jedinstvenog tržišta i temeljna prava pojedinaca, posebno

⁹⁵ Tematsko izvješće sadržava dodatne informacije o posebnim postupcima praćenja i evaluacije koji su uspostavljeni u svim analiziranim državama članicama.

⁹⁶ [Smjernice za strategije i akcijske planove za povećanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba](#) (travanj 2022).

⁹⁷ Općenito, prema rezultatima savjetovanja s državama članicama smjernice se smatraju važnim instrumentom politike koji donosi dodatnu vrijednost radu različitih dionika. Glavni zaključci postupka savjetovanja s državama članicama o nacionalnim akcijskim planovima detaljnije su opisani u sažetom izvješću dostupnom na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en.

⁹⁸ [Komisija upućuje predmet protiv Mađarske Sudu Europske unije \(europa.eu\)](#).

pripadnika zajednice LGBTIQ, kao i zajedničke vrijednosti koje su okosnica EU-a. Tužba je podnesena Sudu u prosincu 2022.⁹⁹

U razdoblju 2019. – 2020. oko 197 lokalnih i regionalnih vlasti u Poljskoj donijelo je rezolucije s navedenim ciljem zaštite obitelji i djece od „LGBT ideologije” i proglasilo lokalna područja „zonama bez LGBT-a”. Komisija je u srpnju 2021. pokrenula postupak zbog povrede jer Poljska nije na odgovarajući način odgovorila na upite Komisije o prirodi i učinku takvih zona. Komisija je u siječnju 2023. zaključila postupak zbog povrede jer su poljska tijela u međuvremenu dostavila zatražene informacije.

VI) Zaključak

Provedba Strategije o ravnopravnosti LGBTIQ osoba pozitivno utječe na položaj LGBTIQ osoba u Europi. Pomaže u uključivanju ravnopravnosti LGBTIQ osoba u sva područja politika iz interseksijske perspektive.

Komisija će nastaviti blisko surađivati s državama članicama i svim dionicima na provedbi strategije. Nastavit će podupirati zakonodavce EU-a u donošenju zakonodavnih prijedloga u području ravnopravnosti LGBTIQ osoba. U svojoj ulozi čuvarice Ugovorâ Komisija će i dalje osiguravati pravilnu provedbu i izvršenje zakonodavstva EU-a o zaštiti prava LGBTIQ osoba.

Dosad je 12 država članica uspostavilo nacionalne strategije ili akcijske planove. Većina ih se slaže da je Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba donijela dodanu vrijednost radu na nacionalnoj razini u mnogo različitih područja. Komisija će nastaviti poticati države članice da donesu nacionalne akcijske planove za ravnopravnost LGBTIQ osoba. Intenzivirat će se suradnja s državama članicama razmjenom dobre prakse u razvoju i provedbi nacionalnih akcijskih planova.

Naposljetku, Komisija će nastaviti podupirati aktivnosti i projekte organizacija civilnog društva, među ostalim sredstvima EU-a, u skladu s ciljevima utvrđenima u Strategiji.

Iako su EU i njegove države članice ostvarili znatan napredak prema Uniji ravnopravnosti, još uvijek ima mnogo posla da bi se izgradilo ravnopravno društvo u kojem su svi dobrodošli. Napredak prema ravnopravnosti LGBTIQ osoba krhak je i nije nepovratan. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 i agresivni rat Rusije protiv Ukrajine produbili su polarizaciju društva, pa i kad je riječ o pravima LGBTIQ osoba. Ta polarizacija mogla bi ugroziti teško ostvareni napredak. Važno je da EU ostane na oprezu i nastavi surađivati s državama članicama, među ostalim u području vanjske politike, kako bi se zaštitila prava LGBTIQ osoba.

⁹⁹ Tužba podnesena 19. prosinca 2022., [Europska komisija/Mađarska](#), C-769/22 (SL C 54, 13.2.2023., str. 16.).

U političkim smjernicama za sljedeći mandat Europske komisije (2024. – 2029.)¹⁰⁰ predsjednica von der Leyen najavila je ažuriranu strategiju o ravnopravnosti LGBTIQ osoba u okviru aktualnog rada na izgradnji Unije ravnopravnosti.

¹⁰⁰ [Političke smjernice za sljedeću Europsku komisiju za razdoblje 2024. – 2029.](#)